ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ

ԼՂՀ (ԱՐՑԱԽԻ) 25-ԱՄՅԱ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵՌՔԲԵՐՈՒՄՆԵՐՆ ՈՒ ԱՐԴԻ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ

միջազգային երիտասարդական գիտաժողով

ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

25 ԱՐՑԱԽ 1991-2016

«ԼՂՀ (ԱՐՑԱԽԻ) 25-ԱՄՅԱ ՊԵՏԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՁԵՌՔԲԵՐՈՒՄՆԵՐՆ ՈՒ ԱՐԴԻ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐԸ»

միջազգային երիտասարդական գիտաժողով
15-18 սեպտեմբերի 2016թ.
Արցախ (ԼՂՀ), ք.Ստեփանակերտ

ՆՅՈՒԹԵՐԻ ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

«25-ЛЕТИЕ ГОСУДАРСТВЕННОСТИ НКР (АРЦАХА): ДОСТИЖЕНИЯ И СОВРЕМЕННЫЕ ВЫЗОВЫ»

международная молодёжная конференция
15-18 сентября 2016г.
Арцах (НКР), г.Степанакерт

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

ԱԵԳՄՄ-ОМУСА
ԵՐԵՎԱՆ-ЕРЕВАН
2016

Հրատարակության է երաշխավորվել Ստեփանակերտի Մեսրոպ Մաշտոց համալսարանի Գիտական խորհրդի որոշմամբ
Рекомендовано к публикации решением Ученого совета Университета Месроп Маштоц г.Степанакерта

ՀՏԴ 94(479.25):32.001:342:06
ԳՄԴ 63.3 (5Հ)+66.0+67.400
L 657

Խմբագրական խորհուրդ

ի.գ.դ., պրոֆ., ՀՀ ԳԱԱ ակադ. **Գ.Ս.Ղազինյան** (նախագահ), փ.գ.դ., պրոֆ., ՀՀ ԳԱԱ թղթ. անդամ **Ա.Ս.Մանասյան**, ի.գ.դ., պրոֆ. **Հ.Մ.Ավանեսյան**, պ.գ.դ., պրոֆ. **Վ.Ռ.Բալայան**, ի.գ.դ. **Վ.Վ.Գրուզդև**, ի.գ.դ., պրոֆ. **Ա.Հ.Խաչատրյան**, բ.գ.դ., պրոֆ. **Մ.Մ.Մարգարյան**, բ.գ.դ. **Ս.Մ.Մինասյան**, տ.գ.դ., պրոֆ. **Հ.Լ.Սարգսյան**, պ.գ.թ., դոց. **Ն.Է.Բաղդասարյան**, բ.գ.թ., դոց. **Խ.Ս.Գալստյան**, տ.գ.թ., դոց. **Ե.Ռ.Հայրիյան**, ի.գ.թ. **Ա.Հ.Հարությունյան**, ի.գ.թ., դոց. **Ա.Ա.Մանասյան**, ի.գ.թ., դոց. **Ս.Գ.Պետիկյան**

Редакционная коллегия

д.ю.н., проф., акад. НАН РА **Г.С.Казинян** (председатель), д.ф.н., проф., член кор. НАН РА **А.С.Манасян**, д.п.н., проф. **Г.М.Аванесян**, д.и.н., проф. **В.Р.Балаян**, д.ю.н. **В.В.Груздев**, д.ю.н., проф. **А.Г.Хачатрян**, д.п.н., проф. **М.М.Маргарян**, д.п.н. **С.М.Минасян**, д.э.н., проф. **Г.Л.Саргсян**, к.и.н., доц. **Н.Э.Багдасарян**, к.п.н., доц. **Х.С.Галстян**, к.э.н., доц. **Е.Р.Айриян**, к.ю.н. **А.Г.Арутюнян**, к.ю.н., доц. **А.А.Манасян**, к.ю.н., доц. **С.Г.Петикян**

L 657 «ԼՂՀ (Արցախի) 25-ամյա պետականության ձեռքբերումներն ու արդի մարտահրավերները» միջազգային երիտասարդական գիտաժողովի նյութերի ժողովածու – Եր.: ԱԵԳՄՄ, 2016, 320 էջ:

Ժողովածուում ներառված են «ԼՂՀ (Արցախի) 25-ամյա պետականության ձեռքբերումներն ու արդի մարտահրավերները» խորագրով միջազգային երիտասարդական գիտաժողովի նյութերը:

В сборнике включены материалы международной молодёжной научной конференции «25-летие государственности НКР (Арцаха): достижения и современные вызовы».

ՀՏԴ 94(479.25):32.001:342:06
ԳՄԴ 63.3 (5Հ)+66.0+67.400

ISBN 978-9939-1-0465-2

© Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորում, 2016

Գիտաժողովի կազմակերպիչ
Организатор конференции

ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ
ОБЪЕДИНЕНИЕ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ И СПЕЦИАЛИСТОВ АРЦАХА

Ֆինանսական աջակիցներ
Финансовая поддержка

ԼՂՀ ՀՌՉԱԿՄԱՆ 25-ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ՏՈՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՄԱՆ ԵՎ ՀԱՄԱԿԱՐԳՄԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ
ГОСУДАРСТВЕННАЯ КОМИССИЯ ПО ОРГАНИЗАЦИИ И КООРДИНАЦИИ ТОРЖЕСТВ К 25-ЛЕТИЮ ПРОВОЗГЛАШЕНИЯ НКР

ՀՀ ՍՊՈՐՏԻ ԵՎ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
МИНИСТЕРСТВО СПОРТА И ПО ДЕЛАМ МОЛОДЕЖИ РА

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԾՐԱԳԻՐ
ПРОГРАММА ПОДДЕРЖКИ МОЛОДЫХ УЧЕНЫХ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ
МОЛОДЕЖНЫЙ ФОНД АРМЕНИИ

Արմեն Հայրապետյան. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության իրավական կարգավիճակի հարցի շուրջ 69

Անաստասիա Ալբրոդա. Չճանաչված պետությունների իրավաբանական ակտերի ճանաչման հիմնախնդիրը քաղաքացիական շրջանառությունում և նոտարական պրակտիկայում 78

Լիլիթ Թադևոսյան. Ծնողից երեխայի օգտին ալիմենտի բռնագանձման օրենսդրական կարգավորումն ու դատական պրակտիկան 85

Արտաշես Խալաթյան. Լեռնային Ղարաբաղի ժողովրդի ինքնորոշման իրավունքը Կոսովոյի գործով ՄԱԿ-ի միջազգային դատարանի խորհրդատվական եզրակացության համատեքստում 91

Անի Խլղաթյան. Չճանաչված պետության միջազգային օդային հաղորդակցության իրականացման արդի հիմնախնդիրները 97

Իննա Միքայելյան. Չճանաչված պետությունները և տարածաշրջանային տնտեսական ինտեգրացիոն գործընթացները. միջազգային-իրավական վերլուծություն 104

Լուսինե Բարխուդարյան. Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության քաղաքացիների նկատմամբ իրականացված հանցագործություններն ապրիլյան իրադարձությունների լույսի ներքո 109

ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Խաչիկ Գալստյան. Կոնֆլիկտների կարգավորման այլընտրանքային մեթոդաբանության կիրառումը արցախյան հակամարտության համատեքստում 115

Անժելա Էլիբեգովա. Ադրբեջանական քարոզչության առանձնահատկություններն ապրիլյան պատերազմի ընթացքում 122

Անտոն Եվստրատով. Արցախը և ապագան. զարգացման հեռանկարները 126

Մամիկոն Մարգարյան, Ռուբեն Էլամիրյան. «Պատասխանատվություն պաշտպանել (RESPONSIBILITY TO PROTECT)» և Լեռնային Ղարաբաղի Հանրապետության միջազգային ճանաչման հիմնախնդիրը 132

Սուրեն Պետրոսյան. ԼՂՀ պետականաշինությունը որպես քաղաքական համակարգի բնականոն արդիականացման գործընթաց 139

Ալվարդ Սարգսյան. Ջրային ռեսուրսների գործոնը ադրբեջանաղարաբաղյան հակամարտությունում 145

Ռուբեն Ղազանչյան. Ոչ պատերազմ, ոչ խաղաղություն. Ռուսաստանի շահերը Լեռնային Ղարաբաղի շուրջ 151

ՔԱՂԱՔԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀՈԳԵԲԱՆՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Մարիամ Արպենտևա. Չճանաչված պետություններ. ներքին և արտաքին հարաբերությունների հիմնախնդիրները 157

Գրիգոր Բալասանյան. ԱՄՆ-ը և ՌԴ-ն ԼՂ հակամարտության կարգավորման բանակցային գործընթացում (1992-2016թթ.) 169

Ռոման Կարապետյան. Իրանի Իսլամական Հանրապետության դիրքորոշումը Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրում 175

Դավիթ Հայրապետյան, Նվարդ Պետրոսյան. Քաղաքական հեռանկարի անորոշության պայմաններում էթնիկ դիրքորոշումները և արժեքները (ազգային պարերի գնահատման օրինակով) 181

Լուսինե Ղարախանյան. Քառօրյա պատերազմը՝ ահաբեկչական ակտ ... 188

Անի Գրիգորյան. Ժողովրդավարությունը որպես հակամարտությունների կարգավորման հարթակ (Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության օրինակով) 194

Մարգարիտ Պետրոսյան. Լեռնային Ղարաբաղի, Հարավային Կովկասի մյուս հակամարտությունների կարգավորման իրավական և քաղաքական բաղադրիչները քառորդ դար անց 200

Մարինե Կիրակոսյան. Միջազգային կառավարումը՝ որպես հակամարտության կարգավորման հնարավորությո՞ւն, թե՞ խոչընդոտ. Կոսովո և Լեռնային Ղարաբաղ 206

Վիոլետտա Պետրոսյան. Պատերազմից՝ կայացում: ԼՂՀ կայացածության գնահատումը, մարտահրավերները և հեռանկարները 213

Ռոզալյա Հարությունյան. Հոգեբանական անվտանգության դերը անձի ինքնաիրացման պայմաններում 220

ՊԱՏՄՈՒԹՅԱՆ ԲԱԺԱՆՄՈՒՆՔ

Նելլի Բաղդասարյան. Ռուսական կայսրության Անդրկովկասյան քաղաքականության ղարաբաղյան ուղղության հիմնական շեշտադրումները 1813-1917 թթ. 225

Իսկուհի Ավանեսյան. Կանանց մասնակցությունը պատմական նստաշրջանի աշխատանքներին (1988թ. 20 Փետրվարի) 232

Նժդեհ Երանյան. Արցախի երկաթեդարյան մշակույթի շուրջ. քարե մարդակերպ կոթողները 238

Արծրուն Հովհաննիսյան. Ապրիլյան պատերազմ. համառոտ ակնարկ 243

Мариям Арпентьева

НЕПРИЗНАННЫЕ ГОСУДАРСТВА: ПРОБЛЕМЫ ВНУТРЕННИХ И ВНЕШНИХ ОТНОШЕНИЙ

Ключевые слова: *национальное единение, непризнанные республики, консюмеризм, престижное потребление, компрадорская буржуазия, компрадоры, интеграция, государственный суверенитет, элита, номенклатура, интересы, базовые ценности, рентоориентированное поведение, меритократизм, медитократизм*

Аннотация: Статья посвящена исследованию вопросов соотношения национального единения, государственного суверенитета и международного признания государств, в которых проживают представители разных национальностей. Отмечается важность построения отношений политической интеграции, рассматриваются проблемы интеграции в рамках существующих современных подходов к проблемам признания непризнанных государств. Подчеркивается, что интересы интеграционных, продуктивных групп общества (национальной буржуазии, служащих - профессионалов и квалифицированных рабочих) состоят в модернизации страны, построении современной постиндустриальной экономики и гражданского общества, предполагающего единение граждан и наций. Но это возможно лишь при поддержке такого проекта правящей элитой.

Mariam Arpentieva

THE UNRECOGNIZED REPUBLIC: PROBLEMS OF INNER AND INTERNATIONAL RELATIONS

Key words: *national unity, the unrecognized Republic, the consumerism, prestigious consumption, elite, nomenklatura, the comprador bourgeoisie, compradors, interests, basic values, rent-oriented behaviour, meritocracy, mediocracy, integration, state sovereignty*

Annotation: The article is devoted to questions of correlation of national unity, state sovereignty and the international recognition of the States in which live representatives of different nationalities. The importance of relationship building, political integration, discusses the problems of integration within the existing modern approaches to the problems of recognition of unrecognized States. It is quite evident that the productive part of society (national bourgeoisie, professionals and skilled workers) has a strong interest in modernization, i.e. the advancement of industrial and post-industrial sectors of national economy. However, this would only become possible with open support from the ruling elite, whose current values and interests are, in fact, inconsistent with such strategy.

ԱՄՆ-Ը ԵՎ ՌԴ-Ն ԼՂ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ 1992-2016ԹԹ.

Գրիգոր ԲԱԼԱՍԱՆՅԱՆ
Երևանի Պետական Համալսարան
Միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետ
միջազգային հարաբերությունների և
դիվանագիտության ամբիոնի դոցենտ, պ.գ.թ.
grigorbalasanyan@mail.ru

Մեր աշխատության մեջ նպատակահարմար գտանք ուսումնասիրել ԱՄՆ-ի և ՌԴ-ի ներգրավվածությունը ԼՂ հակամարտության կարգավորմանն ուղղված բանակցային գործընթացին, քանի որ հենց այս ուժային կենտրոններն են տարածաշրջանում վարում են ակտիվ քաղաքականություն

2001թ. գարնանը ԱՄՆ-ն ակտիվացրեց ջանքերը ԵԱՀԿ Մխ միջնորդական առաքելությունում: Ապրիլի 3-6 Քի Վեսթում կազմակերպվեց հանդիպում Հայաստանի նախագահ Ռ.Քոչարյանի և Ադրբեջանի նախագահ Ալիևի միջև: Բանակցությունները վարվում էին ԱՄՆ պետքարտուղար Քոլին Փաուելի միջնորդությամբ, իսկ նախագահ Ջորջ Բուշի հետ հանդիպումը նախատեսվում էր անցկացնել բանակցությունների հաջող ավարտից հետո[1] ԱՄՆ միջնորդությամբ այս փորձը ձախողվեց, քանի որ Բաքու [illegible]լուց հետո Հ.Ալիևը հրաժարվեց բանակցություններում ձեռք [illegible] արդյունքներից: Իսկ ՀՀ նախագահ Ռ.Քոչարյանը ամռան վերջին [illegible]արեց, որ սխալ կլինի ասել, թե իրենք ընդհանուր հայտարարի են [illegible] վեստում:

[illegible]թ. սեպտեմբերի 11-ի հայտնի իրադարձություններից հետո ԱՄՆ-[illegible] աշխարհում ակտիվ քաղաքականություն վարել: Հարավային [illegible]քաղաքականություն չկազմեց: Միացյալ Նահանգները հատկապես [illegible] այն ժամանակ, երբ ընդունվեց այսպես կոչված «Մեծ Մեր-[illegible]» ծրագիրը, որի մեջ ընդգրկվեց նաև Հարավային Կովկա-[illegible]նքը չէր կարող չանհանգստացնել Ռուսաստանի Դաշ-

[illegible]եմբերի 20-ին ՌԴ արտգործնախարար Սերգեյ Լավրովը [illegible]լամիջոցների ներկայացուցիչների հետ և ամփոփեց ՌԴ [illegible]ականությունը 2006 թվականի համար: Անդրադառ-[illegible]արտության կարգավորմանը՝ Լավրովը նշեց, որ այս [illegible]տեսումներ անելու կարիք չկա: Նրա խոսքերով ՌԴ-ն

[1] [illegible] կայքէջը, http://www.mediamax.am/am/news/keywest/541/

ԱՄՆ-ի և Ֆրանսիայի հետ միասին հանդիսանում են համանախագահող պետություններ և նրանց գլխավոր խնդիրն է ապահովել անմիջական շփումը հակամարտ կողմերի միջև[1]: Սրանով ՌԴ-ն ցանկանում էր հաս-կացնել ԱՄՆ-ին, որ չի ողջունում միակողմանի միջամտությունը հակա-մարտության կարգավորմանը:

2007թ. նոյեմբերին Մադրիդում ԵԱՀԿ արտգործնախարարների հան-դիպման ժամանակ Մինսկի խմբի կողմից ներկայացվեց հակամարտու-թյան կարգավորման վերաբերյալ մի փաստաթուղթ «այսպես կոչված մադրիդյան սկզբունքներ», որը պետք է դրվեր բանակցությունների սեղա-նին: Նոյեմբերի 29-ին այդ փաստաթուղթը փոխանցվեց Հայաստանի և Ադրբեջանի արտգործնախարարներին:

Մադրիդյան հանդիպումից հետո Ռուսաստանի Դաշնությունը քայլեր ձեռնարկեց բանակցային գործընթացում նախաձեռնությունն իր ձեռքը վերցնելու ուղղությամբ: 2008թ. հոկտեմբերի 2-ին մերձմոսկովյան Մայնդորֆ դղյակում ռուսական կողմի նախաձեռնությամբ տեղի ունեցավ ՌԴ-ի, Հայաստանի և Ադրբեջանի նախագահների հանդիպումը, որի ար-դյունքում ստորագրվեց մայնդորֆյան հռչակագիրը: Այս փաստաթուղթը բիշքեքյան արձանագրություններից հետո ստորագրված առաջին փաս-տաթուղթն էր, որով կողմերը համաձայնվում էին հակամարտությունը կարգավորել բացառապես քաղաքական ճանապարհով[2]: Բայց Ռու-սաստանի ջանքերն ի չիք դարձան, քանի որ Ադրբեջանի մեղքով իրավի-ճակը շփման գծում կտրուկ լարվեց: Որոշ փորձագետներ գտնում են, որ այս պրովակացիան չէր կարող իրականացվել առանց Արևմուտքի գիտու-թյան և սրանով Արևմուտքը ցանկանում էր ցույց տալ Ռուսաստանին, որ վերջինս ի վիճակի չէ միայնակ կարգավորել հակամարտությունը:

2009թ. հուլիսին իտալական Աքվիլա քաղաքում Մեծ Ութնյակի գա-գաթնաժողովի ժամանակ Մինսկի խմբի համանախագահ երկրների ղե-կավարներ Սարկոզին, Օբաման և Մեդվեդևը հանդես եկան համատեղ հայտարարությամբ, որտեղ Հայաստանի և Ադրբեջանի նախագահներին կոչ արեցին ԼՂ հակամարտությունը կարգավորել խաղաղ ճանապարհով: Նույն թվականի դեկտեմբերի 1-ից 2-ը Աթենքում, ԵԱՀԿ անդամ երկրների արտգործնախարարների հանդիպման ժամանակ, ԼՂ հակամարտության կարգավորման վերաբերյալ ընդունվեց համատեղ հայտարարություն, որտեղ ընդգծվեց ազգերի ինքնորոշման և ուժի կամ ուժի սպառնալիքի չկիրառման սկզբունքների կարևորությունը:

2011թ. հունիսի 24-ին Կազանում տեղի ունեցավ ԵԱՀԿ համանախա-գահ երկրների գագաթնաժողովը: Հանդիպմանը ներկա էին նաև Հայաս-տանի և Ադրբեջանի նախագահները: Օրակարգում կար փաստաթուղթ, որը նախօրոք համաձայնեցված էր նաև համանախագահների հետ[1]: Սակայն Ադրբեջանի ապակառուցողական դիրքորոշման պատճառով առաջընթացի հասնել չհաջողվեց:

2014թ. օգոստոսի սկզբներին ղարաբաղա-ադրբեջանական և հայ-ադրբեջանական սահմանին իրավիճակը խիստ լարվեց և նույնիսկ հակա-մարտող կողմերը սկսեցին բացեիբաց խոսել պատերազմի վերսկսման մասին: Կովկասում պատերազմի վերսկսումը ձեռնտու չէր ոչ ՌԴ-ին և ոչ էլ ԱՄՆ-ին: Համանախագահ երկրները սկսեցին մտածել Հայաստանի և Ադրբեջանի նախագահների հանդիպում կազմակերպելու մասին, որպես-զի թուլացնեն լարվածությունը: Սկզբում ծրագրվում էր հանդիպում կազ-մակերպել Փարիզում, սակայն հետո որոշվեց կազմակերպել ՌԴ-ի, Հայաստանի և Ադրբեջանի նախագահների եռակողմ հանդիպում: Հանդի-պումը կայացավ 2014թ. օգոստոսի 10-ին Վլադիմիր Պուտինի՝ Սոչի քա-ղաքում գտնվող նստավայրում[2]: Այս հանդիպման արդյունքում լարվա-ծությունը սահմանին թուլացավ և կրակը դադարեցվեց: Սա կարելի է համարել ԱՄՆ-ի և Ֆրանսիայի նկատմամբ ՌԴ-ի դիվանագիտական հաղ-թանակ և սրանով Ռուսաստանի Դաշնությունը ցույց տվեց, որ հնարա-վորություն ունի ազդել հակամարտող կողմերի վրա՝ կրակը դադարեցնե-լու համար: Ռուսաստանին ձեռնտու չէր, որ իր արևմտյան սահմաններին զուգահեռ ռազմական գործողություններ սկսվեին նաև հարավային սահ-մանների մոտ:

2016թ. ապրիլի 1-4-ը, ոտնահարելով նախկինում ստանձնած բոլոր պարտավորությունները և պայմանավորվածությունները, Ադրբեջանը դի-մեց աննախադեպ ագրեսիայի, որին զոհ գնացին նաև ծերեր և մանուկ-ներ: Ակնհայտ էր, որ իրավիճակը սպառնում էր դուրս գալ վերահսկողու-թյունից և վերաճել լայնամասշտաբ պատերազմի: Ստեղծված իրավիճա-կը ձեռնտու չէր ԵԱՀԿ ՄԽ համանախագահ պետություններին, և առաջին հերթին Ռուսաստանի Դաշնությանը, քանի որ պաշտոնական Մոսկվային ձեռնտու չէր նոր պատերազմ սեփական սահմանների մոտ: Այդ պատճա-ռով հենց առաջին օրվանից պաշտոնական Մոսկվան նախագահ Վ. Պուտինի մակարդակով կողմերին հանդարտության կոչ արեց: Բացի այդ տարածաշրջան ժամանեց ՌԴ վարչապետ Դ. Մեդվեդևը, ով նախ եղավ Երևանում, ապա մեկնեց Բաքու: Բացի այդ ակտիվ գործունեություն էր ծավալել նաև ՌԴ Պաշտպանության նախարարության Գլխավոր շտաբը, ում ղեկավարի անմիջական մասնակցությամբ Մոսկվայում տեղի ունեցավ ՀՀ-ի և Ադրբեջանի ՊՆ Գլխավոր շտաբների պետերի հանդիպումը, որի արդյունքում հայտարարվեց զինադադար: Խոսակցություններն այն մա-սին, որ զինադադարի խնդրանքով ՌԴ-ին դիմել են Ադրբեջանի իշխանու-թյունները, հաստատեց ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը՝ 2016թ. մայիսի 31-ին Աստանայում ԵՏՄ անդամ պետությունների նախագահների հան-

[1] Стенограмма выступления Министра иностранных дел России С. В. Лаврова на пресс-конференции по итогам деятельности российской дипломатии в 2006 году, http://civilg8.ru/6900.php

[2] Встреча глав РФ, Армении и Азербайджана началась в замке Майндорф, http ://ria.ru / politics/20081102/154308118.html

[1] Саммит глав РФ, Азербайджана и Армении, который прошел сегодня в Казани, завершился без достижения договоренностей, http://www.rbc.ru/rbcfreenews/20110624212217.shtml

[2] Встреча с Сержем Саргсяном и Ильхамом Алиевым, http:// www. kremlin.ru/ news/46427

դիպման ժամանակ: ՀՀ նախագահը նշեց, որ Հայաստանը չէր կարող անմասն մնալ Ադրբեջանի կողմից ԼՂ նկատմամբ ագրեսիվ գործողությունների դեպքում: Անդրադառնալով քառօրյա պատերազմին՝ Ս. Սարգսյանը նշեց, որ զինադադարի գործում մեծ դեր խաղաց Ռուսաստանի Դաշնությունը: Նա նաև առանձնահատուկ նշեց, որ ռազմական գործողությունները դադարեցվել էին միայն այն բանից հետո, երբ **Ադրբեջանը դիմել էր ՌԴ-ին՝ զինադադարի ռեժիմի վերահաստատման խնդրանքով** (ընգծումը մերն է-Գ.Բ.)[1]:

Քառօրյա պատերազմից մի քանի օր անց՝ ապրիլի 7-ին, Ստեփանակերտ ժամանեցին ԵԱՀԿ Մխ համանախագահներ Իգոր Պոպովը /ՌԴ/, Պիեռ Անդրիոն /Ֆրանսիա/, Ջեյմս Ուորլիքը /ԱՄՆ/ և ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչ, դեսպան Անջեյ Կասպրշիկը և հանդիպում ունեցան Արցախի նախագահ Բակո Սահակյանի հետ: Վերջինս Ադրբեջանի ագրեսիան որակեց որպես քաղաքակիրթ հանրությանը նետված լուրջ մարտահրավեր, միաժամանակ ընդգծելով, որ Արցախի Պաշտպանության բանակը կասեցրել և կասեցնելու է ցանկացած ոտնձգություն՝ հավելելով, որ **ԵԱՀԿ Մինսկի խմբից ակնկալում է կոշտ և հասցեական գնահատականներ** (ընգծումը մերն է-Գ.Բ.)[2]:

Լարվածությունը թուլացնելու նպատակով հակամարտող կողմերի միջև հանդիպում կազմակերպելու միջնորդների ջանքերը պսակվեցին հաջողությամբ: 2016թ. մայիսի 16-ի երեկոյան ՀՀ նախագահ Սերժ Սարգսյանը և Ադրբեջանի նախագահ Իլհամ Ալիևը Վիեննայում մասնակցեցին ԼՂ հակամարտության կարգավորմանը վերաբերվող քննարկմանը: Նախագահներից բացի հանդիպմանը մասնակցում էին նաև ԵԱՀԿ Մխ համանախագահ երկրների արտգործնախարարները, դեսպանները, ինչպես նաև ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցիչը: Համանախագահ երկրների ներկայացուցիչները պնդեցին 1994թ. զինադադարի պահպանման անհրաժեշտությունը: Բացի այդ համաձայնություն ձեռքբերվեց մշտադիտարկման և միջադեպերի հետաքննության մեխանիզմի ներդրման, ԵԱՀԿ գործող նախագահի անձնական ներկայացուցչի թիմի կարողությունների ավելացման և հակամարտության կարգավորման բանակցային գործընթացի հնարավոր վերսկսման ուղղությամբ[3]:

Վերլուծելով Վիեննայի հանդիպումը, կարել է մի քանի փաստ արձանագրել, որոնք անկասկած կարևոր են հայկական կողմի համար: Նախ հստակ արձանագրվեց, որ անհրաժեշտ է պահպանել 1994թ. Զինադադարը: Հիշեցնենք, որ Ադրբեջանը դիմել էր ՄԱԿ-ի Ախ՝ 1994թ. Զինադադարը չեղյալ հայտարարելու պահանջով: Բացի այդ, չնայած Բաքվի այն հայտարարություններին, որ իրենք կվերադառնան բանակցային սեղանին միայն այսպես կոչված «գրաված» տարածքներից հայկական ուժերի դուրս բերումից հետո, Իլհամ Ալիևը ստիպված էր դրժել իր իսկ հայտարարությունները՝ վերադառնալով բանակցային սեղանին: Եվ վերջին հանգամանքն այն էր, որ որոշում ընդունվեց ներդնել մշտադիտարկման և միջադեպերի հետաքննության մեխանիզմներ: Սա կարծում եմ փոքր, բայց հաղթանակ էր հայկական դիվանագիտության համար:

1 Հայաստանը հետևողականորեն աշխատելու է Վիեննայի պայմանավորվածությունների իրականացման ուղղությամբ. ՀՀ նախագահ, http://www.armenpress.am/arm/news/849152/president-of-armenia-armenia-will-be-consistent-with-implementation-of-vienna-agreements.html

2 Բակո Սահակյանը ԵԱՀԿ Մխ-ին. Բանակը կասեցնում և կասեցնելու է ցանկացած ոտնձգություն, http://news.am/arm/news/321160.html

3 Վիեննայում համաձայնել են քայլեր ձեռնարկել միջադեպերի հետաքննության մեխանիզմի ներդրման ուղղությամբ, http://www.armenpress.am/arm/news/847441/ viennayum-hamadzaynel-en-qayler-dzernarkel-mijadeperi-hetaqnnutyan.html

Գրիգոր Բալասանյան

ԱՄՆ-Ը ԵՎ ՌԴ-Ն ԼՂ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ԲԱՆԱԿՑԱՅԻՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՑՈՒՄ 1992-2016ԹԹ.

Բանալի բառեր՝ *Ռուսաստանի Դաշնությունը, ԱՄՆ, Հարավային Կովկաս, Լեռնային Ղարաբաղ, Ադրբեջան*

Հոդվածում ուսումնասիրվում են ԱՄՆ-ի, և ՌԴ-ի արտաքին քաղաքականության խնդիրները տարածաշրջանում և հատկապես ԼՂ հակամարտության կարգավորման գործընթացում: Ներկայացվում է երկու երկրների մասնակցությունը բանակցային գործընթացին: 2001թ. սեպտեմբերի 11-ից հետո ԱՄՆ-ը ակտիվացրեց իր քաղաքականությունը նաև Հարավային Կովկասում առկա հակամարտությունների կարգավորման գործընթացում: Հոդվածում ներկայացվում են նաև Ռուսաստանի քաղաքական ջանքերը հակամարտությունը Մինսկի խմբից առանձին կարգավորելու ուղղությամբ: Հետազոտության վերջում անդրադարձ է կատարվել նաև ԵԱՀԿ Մխ համանախագահ երկրների գործունեությանը 2016թ. ապրիլի քառօրյա պատերազմից հետո:

Григор Баласанян

США И РФ В ПЕРЕГОВОРНОМ ПРОЦЕССЕ УРЕГУЛИРОВАНИЯ КОНФЛИКТА В НАГОРНОМ КАРАБАХЕ 1992-2016ГГ.

Ключевые слова: *Россия, США, Южный Кавказ, Нагорный Карабах, Азербайджан*

В статье рассматриваются вопросы внешней политики РФ и США в регионе и особенно в процессе урегулирования конфликта в Нагорном Карабахе. Представлено участие двух стран в переговорном процессе. После 11-го сентября 2001г. США активизировали свою политику в переговорном процессе урегулирования конфликтов Южного Кавказа. В статье представлены также политические усилия России урегулировать конфликт в Нагорном Карабахе отдельно от Минской группы ОБСЕ. В конце исследовано действие стран сопредседателей Минской группы ОБСЕ после апрельской 4-ех дневной войны.

Grigor Balasanyan

THE USA AND THE RF IN THE NEGOTIATION PROCESS OF THE CONFLICT REGULATION IN NAGORNO KARABAKH 1992-2016yy

Key Words: *The Russia, the USA, the Southern Caucasus, the Naghorno Karabakh, Azerbaijan*

The article discusses the issue on the foreign policy of the RF and the USA in the region,especially during the conflict regulation process in the Nagorno Karabakh.The participation of the two countries in the negotiation processis presented.The USA activated its strategy in the negotiaition process of the conflict regulation in the Southern Caucasus after the 11,September,2001.The issue presents the political attempts of the RF in the regulation of the Nagorno Karabakh conflict apart from the Minsk group of OSCE. The final part of the issue discusses the action of the co-chair countries of the OSCE Minsk Group after the 4 -days war in April.

ԻՐԱՆԻ ԻՍԼԱՄԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԴԻՐՔՈՐՈՇՈՒՄԸ ԼԵՌՆԱՅԻՆ ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴՐՈՒՄ

Ռոման ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ
Երևանի Պետական Համալսարան
Միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետ
միջազգային հարաբերությունների և
դիվանագիտության ամբիոնի ասիստենտ, պ.գ.թ.
roman.karapetyan@ysu.am

Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրը տարածաշրջանի ամենաբարդ հակամարտություններից է: Վերջինս վաղուց դուրս է եկել երկկողմ և տարածաշրջանային մակարդակից՝ իր վրա սևեռելով տարածաշրջանային ու միջազգային ուժային կենտրոնների ուշադրությունը: Հենց այս հանգամանքը, ինչպես նաև տարածաշրջանում վերջիններիս շահերի բախումն ավելի է բարդացնում հիմնախնդրի կարգավորումը՝ ժամանակի ընթացքում ավելի աղոտ դարձնելով դրանում խաղաղ կարգավորման ճանապարհ գտնելու հեռանկարները: Սրան գումարվում է նաև Ադրբեջանի ռազմատենչ քաղաքականությունն ու էներգոդոլարների՝ ռազմական արդյունաբերության վրա ծախսելու փաստը:

Չնայած արդի զարգացումներին, կարծում ենք, որ բանակցող կողմերը դեռևս ամբողջությամբ չեն սպառել հիմնախնդիրը խաղաղ ճանապարհով կարգավորելու հեռանկարը, իրացված չեն բոլոր հնարավորությունները: Թերևս, չիրացված հնարավորությունների շարքին կարելի է դասել տարածաշրջանում օրեցօր իր ազդեցությունը մեծացնող ու այստեղ իր քաղաքական ու տնտեսական լծակներն ամրացնող երկրներից մեկի՝ Իրանի Իսլամական Հանրապետության գործոնը: Պաշտոնական Թեհրանը մահմեդական աշխարհի այն քիչ երկրներից է, որը ոչ միայն տուրք չի տալիս Ադրբեջանի՝ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդիրը կրոնական շղարշի տակ ներկայացնելու քայլերին, այլև պահպանում է կառուցողական չեզոք դիրքորոշում դրանում: Հիմնախնդրի խաղաղ կարգավորման բանակցային գործընթացում ներգրավվածություն ունենալու ցանկություն պաշտոնական Թեհրանը հայտնել է դեռևս արցախյան պատերազմի տարիներին: Սակայն, պայմանավորված Արևմուտքի հետ ունեցած քաղաքական խնդիրների հետ, Իրանը հնարավորություն չի ունեցել մեծացնել իր դերակատարությունը տարածաշրջանում, այդ թվում՝ Լեռնային Ղարաբաղի հիմնախնդրի կարգավորման գործընթացում: Լինելով էներգառեսուրսներ արտահանող պետություն, Իրանի համար կարևորվում է տարածաշրջանում խաղաղության պահպանումը: Իրանը ձգտում է զարգացնել ջերմ հարաբերությունները պաշտոնական Երևանի ու Բաքվի հետ: Հայաստանն Իրանի հարևան քիչ երկրներից է, որի հետ վերջինս չունի քաղաքական բնույթի հակասություններ: Ադրբեջանը Իրանի համար առաջին հերթին կարևորվում է որպես շիա մահմեդական պետություն: Մյուս